

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาถึงปัญหา ในการปรับเปลี่ยนการจัดทำบัญชี ของโรงเรียนเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ และนำเสนอแนวทางการแก้ไข โดยมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิด และทฤษฎี

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี งบการเงินประจำปี และการตรวจสอบบัญชี กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดหลักการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีคณะกรรมการบริหาร เพื่อทำหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาโรงเรียนเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตาม การประเมินคุณภาพและมาตรฐานเพื่อให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยรัฐพร้อมให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน และสิทธิประโยชน์อื่นรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ ให้แก่สถานศึกษาของเอกชน

พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550

หมวด 2

โรงเรียนในระบบ

ส่วนที่ 2

ทรัพย์สินและบัญชี

มาตรา 31 ให้คณะกรรมการบริหารของโรงเรียนในระบบมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ออกระเบียบ และข้อบังคับต่าง ๆ ของโรงเรียนในระบบ
- (2) ให้ความเห็นชอบนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในระบบ
- (3) ให้คำแนะนำการบริหารและการจัดการ โรงเรียนในระบบด้านบุคลากร แผนงาน

งบประมาณ วิชาการ กิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ และความสัมพันธ์กับชุมชน

- (4) กำกับดูแลให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในระบบ
- (5) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร
- (6) ให้ความเห็นชอบการกู้ยืมเงินครั้งเดียวหรือหลายครั้งรวมกันเกินร้อยละสิบห้า

ของมูลค่าของทรัพย์สินที่โรงเรียนในระบบมีอยู่ขณะนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการบริหารไม่ให้ความเห็นชอบการกู้ยืมเงิน คณะกรรมการต้องเสนอทางเลือกที่ปฏิบัติได้ให้แก่โรงเรียนในระบบด้วย เว้นแต่คณะกรรมการจะเห็นว่าการกู้ยืมเงินนั้นมิได้เป็นไปได้เพื่อประโยชน์ของการดำเนินกิจการโรงเรียนในระบบ

(7) ให้ความเห็นชอบการกำหนดค่าธรรมเนียมการศึกษาและค่าธรรมเนียมอื่นของโรงเรียนในระบบ

- (8) ให้ความเห็นชอบรายงานประจำปี งบการเงินประจำปี และการแต่งตั้งผู้สอบบัญชี
- (9) พิจารณาคำร้องทุกข์ของครู ผู้ปกครองและนักเรียน

(10) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายระบุให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหาร มาตรา 44 ให้โรงเรียนในระบบจัดให้มีกองทุนสำรองและจัดให้มีกองทุนอื่นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยเฉพาะตามที่กรรมการบริหารกำหนดด้วยการนำเงินกองทุนสำรองออกใช้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหาร

มาตรา 45 ผลกำไรดำเนินกิจการของโรงเรียนในระบบในแต่ละปีให้คณะกรรมการบริหารจัดสรร ดังต่อไปนี้

- (1) ร.ร. ที่รับอุดหนุนจากรัฐให้จัดสรรผลกำไรเข้ากองทุนส่งเสริมโรงเรียนในระบบตามที่คณะกรรมการกำหนดไม่เกินร้อยละสาม
 - (2) จัดสรรเข้ากองทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบ
 - (3) จัดสรรให้แก่ผู้รับใบอนุญาตไม่เกินร้อยละสี่สิบ
 - (4) ถ้ามีกองทุนอื่นให้จัดสรรกำไรส่วนที่เหลือเข้ากองทุนอื่น ถ้าไม่มีกองทุนอื่นให้จัดสรรกำไรส่วนที่เหลือเข้ากองทุนสำรองระยะเวลาการนำส่งเงินและจำนวนเงินที่โรงเรียนในระบบต้องจัดสรรเข้ากองทุนส่งเสริมโรงเรียนในระบบให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด
- มาตรา 46 ให้ผู้จัดการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดวางระบบและจัดทำบัญชีของโรงเรียนในระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีโรงเรียนในระบบต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

มาตรา 47 ให้คณะกรรมการบริหารดำเนินการให้มีการตรวจสอบบัญชีของโรงเรียนในระบบเพื่อตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของโรงเรียนในระบบภายในหกสิบวันนับแต่

วันสิ้นรอบปีบัญชีทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนดวันเริ่มและวันสิ้นปีบัญชีของโรงเรียนในระบบให้เป็นไปตามประกาศของโรงเรียนในระบบ

ส่วนที่ 5

การสงเคราะห์

มาตรา 81 ให้กองทุนสงเคราะห์จัดทำบัญชีกองทุนสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชีกองทุนสงเคราะห์ต้องเก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชี ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี

มาตรา 82 ให้กองทุนสงเคราะห์จัดทำงบการเงินส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีวันเริ่มและวันสิ้นปีบัญชีของกองทุนสงเคราะห์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์กำหนด

มาตรา 83 ให้คณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์แต่งตั้งบุคคลภายนอก ซึ่งเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีของกองทุนสงเคราะห์ทุกรอบปีบัญชี

มาตรา 84 ให้ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่ตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนสงเคราะห์ เพื่อการนี้ให้มีอำนาจสอบถามผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ ผู้จัดการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการกองทุนสงเคราะห์ และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนสงเคราะห์ และเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวกับกองทุนสงเคราะห์เป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

มาตรา 85 ให้ผู้สอบบัญชีจัดทำรายงานการสอบบัญชีที่แสดงความเห็นต่องบการเงินเสนอคณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์เพื่อรับรองภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวัน และให้คณะกรรมการกองทุนสงเคราะห์เสนอต่อรัฐมนตรีภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีให้กองทุนสงเคราะห์เผยแพร่รายงานประจำปี โดยแสดงรายละเอียดของงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีให้ความเห็นแล้ว

ส่วนที่ 10

การเลิกกิจการและการชำระบัญชีมาตรา 115 เมื่อโรงเรียนในระบบเลิกกิจการ ให้คณะกรรมการบริหารหรือคณะกรรมการควบคุมโรงเรียนในระบบ แล้วแต่กรณี แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีเพื่อชำระบัญชีของโรงเรียนในระบบ และให้นำความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด และบริษัทจำกัด มาบังคับโดยอนุโลมในระหว่างการชำระบัญชี ให้ถือว่าโรงเรียนในระบบนั้นยังคงตั้งอยู่ตราบเท่าเวลาที่จำเป็นเพื่อการชำระบัญชี เมื่อได้ชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่ให้คืนแก่ผู้รับใบอนุญาต

หมวด 5

บทกำหนดโทษ

มาตรา 139 ผู้จัดการผู้ใดไม่จัดให้มีการวางระบบบัญชีและจัดทำบัญชี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 140 โรงเรียนใดไม่จัดให้มีการเก็บเอกสารตามที่เก็บไว้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

มาตรา 151 ผู้บริหารผู้ใดไม่จัดให้มีการวางระบบบัญชีและจัดทำบัญชี ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองหมื่นบาท

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในส่วนที่เกี่ยวกับการ เป็นนิติบุคคล การจัดทำงบการเงิน การจ่ายเงินปันผล และ การสอบบัญชี

มาตรา 1012 อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

มาตรา 1013 อันห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น ท่านกำหนดเป็นสามประเภท คือ

- (1) ห้างหุ้นส่วนสามัญ
- (2) ห้างหุ้นส่วนจำกัด
- (3) บริษัทจำกัด

มาตรา 1015 ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

มาตรา 1016 การจดทะเบียนนั้น ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ทำกิจการอยู่ ณ ตำบลใดในพระราชอาณาจักร ท่านให้จดทะเบียน ณ หอทะเบียนสำหรับตำบลนั้น การแก้ไขข้อความที่ได้จดทะเบียนประการหนึ่งประการใดในภายหลังก็ดี กับทั้งแก้ไขการอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดอันบทบัญญัติแผนกนี้บังคับหรืออนุญาตให้จดทะเบียนก็ดี ก็ต้องจด ณ หอทะเบียนแห่งเดียวกันนั้น

มาตรา 1017 ถ้าข้อความที่จะจดทะเบียน หรือประกาศโฆษณาเกิดขึ้นในต่างประเทศ ไชร์ ท่านให้นับกำหนดเวลาสำหรับการจดทะเบียนหรือประกาศโฆษณาข้อความนั้นตั้งแต่วันที่คำบอกกล่าวการนั้นมาถึงตำบลที่จะจดทะเบียนหรือตำบลที่จะประกาศโฆษณานั้นเป็นต้นไป

มาตรา 1018 ในการจดทะเบียน ท่านให้เสียค่าธรรมเนียมตามกฎหมายข้อบังคับซึ่งรัฐมนตรีเจ้ากระทรวงตั้งไว้

มาตรา 1019 ถ้าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารซึ่งต้องจดทะเบียนไม่มีรายการบริบูรณ์ตามที่บังคับไว้ในลักษณะนี้ ว่าให้จดแจ้งก็ดี หรือถ้ารายการอันใดซึ่งจะแจ้งในคำขอหรือในเอกสารนั้นขัดกับกฎหมายก็ดี หรือถ้าเอกสารใดซึ่งกำหนดไว้ว่าให้ส่งด้วยกันกับคำขอจดทะเบียนยังขาดอยู่มิได้ส่งให้ครบก็ดี หรือถ้าไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้ออื่นซึ่งกฎหมายบังคับไว้ก็ดี นายทะเบียนจะมิยอมรับจดทะเบียนก็ได้ จนกว่าคำขอจดทะเบียนหรือเอกสารนั้นจะทำให้บริบูรณ์หรือแก้ไขให้ถูกต้อง หรือได้ส่งเอกสารซึ่งกำหนดไว้นั้นครบทุกสิ่งอันหรือได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อนั้นแล้ว

หมวด 3

ห้างหุ้นส่วนจำกัด

มาตรา 1077 อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น คือห้างหุ้นส่วนประเภทหนึ่ง ซึ่งมีผู้เป็นหุ้นส่วนสองจำพวก ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งมีจำกัดความรับผิดชอบไม่เกินจำนวนเงินที่ตนรับจะลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนนั้นจำพวกหนึ่ง และ
- (2) ผู้เป็นหุ้นส่วนคนเดียวหรือหลายคนซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ของห้างหุ้นส่วนไม่มีจำกัดจำนวนอีกจำพวกหนึ่ง

มาตรา 1078 อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านบังคับว่าต้องจดทะเบียน การลงทะเบียนนั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อห้างหุ้นส่วน
- (2) ข้อแถลงความเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด และวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนนั้น
- (3) ที่ตั้งสำนักงานใหญ่และสำนักงานสาขาทั้งปวง
- (4) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบ และจำนวนเงินซึ่งเขาเหล่านั้นได้ลงหุ้นด้วยในห้างหุ้นส่วน
- (5) ชื่อ ยี่ห้อ สำนัก และอาชีพของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบ
- (6) ชื่อหุ้นส่วนผู้จัดการ
- (7) ถ้ามีข้อจำกัดอำนาจหุ้นส่วนผู้จัดการอันจะผูกพันห้างหุ้นส่วนนั้นประการใดให้ลงไว้ด้วย

ข้อความซึ่งลงทะเบียนนั้น จะลงรายการอื่นๆ อีกอันคู่สัญญาเห็นสมควรจะให้ประชาชนทราบด้วยก็ได้

การลงทะเบียนนั้น ต้องลงลายมือชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนและต้องประทับตราของ
ห้างหุ้นส่วนนั้นด้วย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่ห้างหุ้นส่วนนั้น
ฉบับหนึ่ง

มาตรา 1081 ห้ามมิให้เอาชื่อของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดมาเรียกชาน
ระคนเป็นชื่อห้าง

มาตรา 1082 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดยินยอม โดยแสดงออกชัด
หรือโดยปริยายให้ใช้ชื่อของตนระคนเป็นชื่อห้างไซ้ ท่านว่าผู้เป็นหุ้นส่วนคนนั้นจะต้องรับผิดต่อ
บุคคลภายนอกเสมือนดังว่าเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดฉะนั้น

แต่ในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนกันเองนั้น ความรับผิดของผู้เป็นหุ้นส่วนเช่นนี้ ท่านให้คง
บังคับตามสัญญาหุ้นส่วน

มาตรา 1083 การลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดนั้น ท่านว่าต้องให้
ลงเป็นเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น ๆ

มาตรา 1084 ห้ามมิให้แบ่งเงินปันผลหรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัด
ความรับผิดนอกจากผลกำไรซึ่งห้างหุ้นส่วนทำมาค้าได้

ถ้าทุนของห้างหุ้นส่วนลดน้อยลง ไปเพราะค่าขายขาดทุน ท่านห้ามมิให้แบ่งเงินปันผล
หรือดอกเบี้ยให้แก่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดจนกว่าทุนซึ่งขาดไปนั้นจะได้คืนมาเต็ม
จำนวนเดิม

แต่ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดคนใดได้รับเงินปันผลหรือดอกเบี้ยไปแล้ว
โดยสุจริต ท่านว่าหาอาจจะบังคับให้เขาคืนเงินนั้นได้ไม่

มาตรา 1085 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดได้แสดงด้วยจดหมายหรือใบ
แจ้งความหรือด้วยวิธีอย่างอื่นให้บุคคลภายนอกทราบว่าตนได้ลงหุ้นไว้มากกว่าจำนวนซึ่งได้จด
ทะเบียนเพียงใดท่านว่าผู้นั้นจะต้องรับผิดเท่าถึงจำนวนเพียงนั้น

มาตรา 1086 ข้อซึ่งตกลงกันในระหว่างผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหลาย เพื่อจะเปลี่ยนแปลง
ประเภททรัพย์สินที่ลงหุ้น หรือเพื่อจะลดจำนวนลงหุ้นแห่งผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิด
คนหนึ่งคนใดนั้น ท่านว่ายังไม่เป็นผลแก่บุคคลภายนอกจนกว่าจะได้จดทะเบียน

เมื่อได้จดทะเบียนแล้วไซ้ ข้อตกลงนั้นๆ ก็ย่อมมีผลแต่เพียงเฉพาะแก่หน้าหุ้น
หุ้นส่วนได้ก่อให้เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

มาตรา 1087 อันห้างหุ้นส่วนจำกัดนั้น ท่านว่าต้องให้แต่เฉพาะผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่
จำกัดความรับผิดเท่านั้นเป็นผู้จัดการ

มาตรา 1088 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างหุ้นส่วน ท่านว่าผู้ผู้นั้นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันในบรรดาหนี้ทั้งหลายของห้างหุ้นส่วนนั้น โดยไม่จำกัดจำนวน

แต่การออกความเห็นและแนะนำก็ดี ออกเสียงเป็นคะแนนนับในการตั้งและถอดถอนผู้จัดการตามกรณีที่มีบังคับไว้ในสัญญาหุ้นส่วนนั้นก็ดี ท่านหาว่าเป็นการสอดเข้าไปเกี่ยวข้องกับจัดการงานของห้างหุ้นส่วนนั้นไม่

มาตรา 1089 ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบนั้นจะตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีของห้างหุ้นส่วนก็ได้

มาตรา 1090 ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบจะประกอบการค้าขายอย่างใดๆ เพื่อประโยชน์ตนหรือเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกก็ได้ แม้ว่าการงานเช่นนั้นจะมีสภาพเป็นอย่างเดียวกันกับการค้าขายของห้างหุ้นส่วนก็ไม่ห้าม

มาตรา 1091 ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบจะโอนหุ้นของตนปราศจากความยินยอมของผู้เป็นหุ้นส่วนอื่นๆ ก็โอนได้

มาตรา 1092 การที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบตายก็ดี ล้มละลายหรือตกเป็น คนไร้ความสามารถก็ดี หาเป็นเหตุให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดต้องเลิกกันไม่ เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 1093 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดตาย ท่านว่าทายาทของผู้ผู้นั้น ย่อมเข้าเป็นหุ้นส่วนแทนที่ผู้ตาย เว้นแต่จะได้มีข้อสัญญากันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา 1094 ถ้าผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบผู้ใดล้มละลาย ท่านว่าต้องเอาหุ้นของผู้ผู้นั้นในห้างหุ้นส่วนออกขายเป็นสินทรัพย์ในกองล้มละลาย

มาตรา 1095 ตราบใดห้างหุ้นส่วนจำกัดยังมีได้เลิกกัน ตราบนั้นเจ้าหน้าที่ของห้างย่อมไม่มีสิทธิจะฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้

แต่เมื่อห้างหุ้นส่วนนั้นได้เลิกกันแล้ว เจ้าหน้าที่ของห้างมีสิทธิฟ้องร้องผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกจำกัดความรับผิดชอบได้เพียงจำนวนดังนี้ คือ

- (1) จำนวนลงหุ้นของผู้เป็นหุ้นส่วนเท่าที่ยังค้างส่งแก่ห้างหุ้นส่วน
- (2) จำนวนลงหุ้นเท่าที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ถอนไปจากสินทรัพย์ของห้างหุ้นส่วน
- (3) จำนวนเงินปันผลและดอกเบี้ยซึ่งผู้เป็นหุ้นส่วนได้รับไปแล้วโดยทุจริตและฝ่าฝืน

ต่อบทมาตรา 1084

หมวด 4

บริษัทจำกัด

ส่วนที่ 1

สภาพและการตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา 1096 อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่าๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

มาตรา 1097 บุคคลใดๆ ตั้งแต่สามคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา 1098 หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า"จำกัด"ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (2) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณาเขต
- (3) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท
- (4) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด
- (5) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร
- (6) ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าชื่อชื่อไว้คนละเท่าใด

มาตรา 1099 หนังสือบริคณห์สนธินั้น ท่านให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ และลายมือชื่อทั้งปวงนั้นให้มีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน

หนังสือบริคณห์สนธิซึ่งได้ทำนั้น ท่านบังคับให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียนและมอบไว้ ณ หอทะเบียนในส่วนพระราชอาณาเขตซึ่งบ่งไว้ว่าจะบอกทะเบียนตั้งสำนักงานของบริษัทนั้น

มาตรา 1100 ผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องลงชื่อชื่อหุ้นๆ หนึ่งเป็นอย่างน้อย

มาตรา 1101 บุคคลซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจำกัดจะรับผิดชอบโดยไม่จำกัดก็ได้ ถ้ากรณีเป็นเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าต้องจดทะเบียนความรับผิดชอบเช่นนั้นลงไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิด้วย

อันความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดของผู้เป็นกรรมการนั้น ย่อมถึงที่สุดเมื่อล่วงเวลาสองปีนับแต่วันที่ตัวเขาออกจากตำแหน่งกรรมการ

มาตรา 1108 กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

- (1) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่างๆ ของบริษัท
- (2) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท
- (3) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้
- (4) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้นๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น ในบริษัท
- (5) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบุริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่นนอกจากตัวเงิน และกำหนดว่าเพียงใดซึ่งจะถือเอาเป็นว่าได้ใช้เงินแล้ว ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้น ในบริษัท

ให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือตอบแทนทรัพย์สินอย่างใด ให้พรรณนาจนชัดเจนทุกประการ

- (6) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของบริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

มาตรา 1110 เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า ตามที่ได้กำหนดไว้ในหนังสือชื้อชวนบอกกล่าวป่าวร้องหรือหนังสือชวนให้ซื้อหุ้น

มาตรา 1111 เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา 1100 ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุนายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้ คือ

- (1) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าซื้อซื้อ หรือได้จัดออกให้แล้ว แยกให้ปรากฏว่า เป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด
- (2) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด
- (3) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(4) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(5) ชื่อ อาชีพ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

(6) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพังตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้นๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวนหรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(7) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกาลกำหนดอันนั้นด้วย

(8) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

การลงทะเบียนจะมีรายการอย่างอื่นซึ่งกรรมการเห็นสมควรจะให้ทราบแก่ประชาชนก็ลงได้

ในการจดทะเบียนนั้น ถ้าได้ทำข้อบังคับของบริษัทไว้ประการใดบ้าง ต้องส่งสำเนาข้อบังคับนั้นๆ ไปด้วย กับทั้งสำเนารายงานการประชุมตั้งบริษัท หนังสือทั้งสองนี้กรรมการต้องลงลายมือชื่อรับรองคนหนึ่งเป็นอย่างน้อย

ให้พนักงานทะเบียนทำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนส่งมอบให้แก่บริษัทฉบับหนึ่ง มาตรา 1111/1 ในการจัดตั้งบริษัท ถ้าได้ดำเนินการครบทุกขั้นตอนดังต่อไปนี้ภายในวันเดียวกับวันที่ผู้เริ่มก่อการจัดทำหนังสือบริคณห์สนธิ กรรมการจะจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิและจดทะเบียนบริษัทไปพร้อมกันภายในวันเดียวกันก็ได้

(1) จัดให้มีผู้เข้าชื่อถือหุ้นครบตามจำนวนหุ้นทั้งหมดที่บริษัทจะจดทะเบียน

(2) ประชุมจัดตั้งบริษัทเพื่อพิจารณากิจการต่างๆ ตามมาตรา ๑๑๐๘ โดยมีผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อถือหุ้นทุกคนเข้าร่วมประชุม และผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าชื่อถือหุ้นทุกคนให้ความเห็นชอบในกิจการที่ได้ประชุมกันนั้น

(3) ผู้เริ่มก่อการได้มอบกิจการทั้งปวงให้แก่กรรมการ

(4) กรรมการได้เรียกให้ผู้เข้าชื่อถือหุ้นใช้เงินค่าหุ้นตามมาตรา 1110 วรรคสอง และเงินค่าหุ้นดังกล่าวได้ใช้เสร็จแล้ว

มาตรา 1112 ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าชื่อถือหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

ถ้ามีจำนวนเงินเช่นว่านั้นค้างอยู่มิได้คืนในสามเดือนภายหลังการประชุมตั้งบริษัทไซร์ ท่านว่ากรรมการของบริษัทต้องรับผิดชอบกันที่จะใช้ทั้งต้นเงินและดอกเบี้ยคิดตั้งแต่เวลาสิ้นกำหนดสามเดือนนั้น

แต่ถ้ากรรมการคนใดพิสูจน์ได้ว่า การที่เงินขาดหรือที่ไ้คืนเข้าไปมิได้เป็นเพราะ ความผิดของตนไซ้ กรรมการคนนั้นก็ไม่ต้องรับผิดชอบในการใช้เงินหรือดอกเบี้ย

มาตรา 1113 ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัด ในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

มาตรา 1114 เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อซื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่ หรือถูกลวงล่อฉ้อฉลนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่

มาตรา 1115 ถ้าหากว่าชื่อบริษัทซึ่งตั้งไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิพ้องกับชื่อบริษัทอื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้วก็ดี หรือพ้องกับชื่อซึ่งตั้งไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิฉบับอื่นอันได้จดทะเบียนแล้วก็ดี หรือคล้ายคลึงกับชื่อเช่นกล่าวนั้นจนน่าจะลวงให้มหาชนหลงไปได้ก็ดี ท่านว่าบุคคลผู้ที่มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะฟ้องเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เริ่มก่อการบริษัทก็ได้ และจะร้องขอให้ศาลสั่งบังคับให้เปลี่ยนชื่อนั้นเสียใหม่ก็ได้

เมื่อศาลมีคำสั่งเช่นนั้นแล้ว ก็ต้องบอกชื่อซึ่งเปลี่ยนใหม่นั้นนั้นจดลงทะเบียนแทนชื่อเก่า และต้องแก้ไขสำคัญการจดทะเบียนด้วยตามกันไป

มาตรา 1119 หุ้นทุกๆ หุ้นจำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา 1108 อนุมาตรา (5) หรือมาตรา 1221 ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทหาได้ไม่

มาตรา 1120 บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

มาตรา 1138 บริษัทจำกัดต้องมีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น มีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ชื่อและ สำนัก กับอาชีวะ ถ้าว่ามี ของผู้ถือหุ้น ข้อแถลงเรื่องหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่งๆ แยกหุ้นออกตามเลขหมายและจำนวนเงินที่ได้ใช้แล้ว หรือที่ได้ตกลงกันให้ถือว่าเป็นอันได้ใช้แล้วในหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่งๆ
- (2) วันเดือนปีซึ่งได้ลงทะเบียนบุคคลผู้หนึ่งๆ เป็นผู้ถือหุ้น
- (3) วันเดือนปีซึ่งบุคคลคนใดคนหนึ่งขาดจากเป็นผู้ถือหุ้น
- (4) เลขหมายใบหุ้นและวันที่ลงในใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ และเลขหมายของหุ้นซึ่งได้ลงไว้ในใบหุ้นนั้นๆ
- (5) วันที่ได้ขีดฆ่าใบหุ้นชนิดระบุชื่อหรือชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

มาตรา 1139 สมุดทะเบียนผู้ถือหุ้นเริ่มแต่วันจดทะเบียนบริษัทนั้น ให้รักษาไว้ ณ สำนักงานของบริษัทแห่งที่ได้บอกทะเบียนไว้ สมุดทะเบียนนี้ให้เปิดให้แก่ผู้ถือหุ้นทั้งหลายดูได้ในระหว่างเวลาทำการโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างใด แต่กรรมการจะจำกัดเวลาลงไว้ อย่างไรพอสมควรก็ได้ หากไม่น้อยกว่าวันละสองชั่วโมง

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนาบัญชีรายชื่อผู้ที่ยังคงเป็นผู้ถือหุ้นอยู่ทั้งหมด ในเวลาที่ประชุม และรายชื่อผู้ที่ขาดจากเป็นผู้ถือหุ้นจำเดิมแต่วันประชุมสามัญครั้งที่แล้วมานั้น ไปยังนายทะเบียนอย่างน้อยปีละครั้ง และมีให้ชี้กว่าวันที่สืบสืบนับแต่การประชุมสามัญบัญชีรายชื่อนี้ ให้มีรายการบรรดาที่ระบุไว้ในมาตราก่อนนั้นทุกประการ

ส่วนที่ 3

วิธีจัดการบริษัทจำกัด

4. บัญชีงบดุล

มาตรา 1196 อันบัญชีงบดุลนั้น ท่านว่าต้องทำอย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสิบสองเดือน คือเมื่อเวลาสุครบสิบสองเดือนอันจัดว่าเป็นขวบปีในทางบัญชีเงินของบริษัทนั้น

อนึ่งงบดุลต้องมีรายการย่อแสดงจำนวนสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทกับทั้งบัญชีกำไรและขาดทุน

มาตรา 1197 งบดุลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบแล้ว นำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ตั้งในงบดุลนั้น

อนึ่งให้ส่งสำเนางบดุลไปยังบุคคลทุกคนบรรดามีชื่อในทะเบียนผู้ถือหุ้นของบริษัทแต่ก่อนวันนัดประชุมใหญ่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน

นอกจากนั้นให้มีสำเนางบดุลเปิดเผยไว้ในสำนักงานของบริษัทในระหว่างเวลาเช่นว่า นั้นเพื่อ ให้ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้นตรวจดูได้ด้วย

มาตรา 1198 ในเมื่อเสนองบดุล กรรมการต้องเสนอรายงานต่อที่ประชุมใหญ่ แสดงว่า ภายในรอบปีซึ่งพิจารณาکنونั้นการงานของบริษัท ได้จัดทำ ไปเป็นประการใด

ให้เป็นหน้าที่ของกรรมการที่จะส่งสำเนางบดุลทุกฉบับไปยังนายทะเบียนไม่ช้ากว่า เดือนหนึ่งนับแต่วันซึ่งงบดุลนั้นได้รับอนุมัติในที่ประชุมใหญ่

5. เงินปันผลและเงินสำรอง

มาตรา 1200 การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้ว ในหุ้นหนึ่งๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

มาตรา 1201 ห้ามมิให้ประกาศอนุญาตเงินปันผลนอกจากโดยมติของที่ประชุมใหญ่ กรรมการอาจจ่ายเงินปันผลระหว่างกาลให้แก่ผู้ถือหุ้นได้เป็นครั้งเป็นคราว ในเมื่อปรากฏแก่ กรรมการว่าบริษัทมีกำไรสมควรพอที่จะทำเช่นนั้นได้

ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจากเงินประเภทอื่นนอกจากเงินกำไร ถ้าหากบริษัทขาดทุน ห้ามมิให้จ่ายเงินปันผลจนกว่าจะได้แก้ไขให้ขาดทุนเช่นนั้น

มาตรา 1202 ทุกคราวที่แจกเงินปันผล บริษัทต้องจัดสรรเงินไว้เป็นทุนสำรองอย่างน้อยหนึ่งในยี่สิบส่วนของจำนวนผลกำไรซึ่งบริษัททำมาหาได้จากกิจการของบริษัท จนกว่าทุนสำรองนั้นจะมีจำนวนถึงหนึ่งในสิบของจำนวนทุนของบริษัทหรือมากกว่านั้น แล้วแต่จะได้ออกกําหนดไว้ในข้อบังคับของบริษัท

ถ้าได้ออกหุ้นโดยคิดเอาราคาเกินกว่าที่ปรากฏในใบหุ้นเท่าใด จำนวนที่คิดเกินนี้ท่านให้บวกทบเข้าในทุนสำรองจนกว่าทุนสำรองจะมีจำนวนเท่าถึงที่กำหนดไว้ในวรรคก่อน

มาตรา 1203 ถ้าจ่ายเงินปันผลไปโดยฝ่าฝืนความในมาตราทั้งสองซึ่งกล่าวมาไซ้ร้ เจ้าหนี้ทั้งหลายของบริษัทชอบที่จะเรียกเอาเงินจำนวนซึ่งได้แจกไปคืนมายังบริษัทได้ แต่ว่าถ้าผู้ถือหุ้นคนใดได้รับเงินปันผลไปแล้วโดยสุจริต ท่านว่าจะกลับบังคับให้เขาจำคืนนั้นหาได้ไม่

มาตรา 1204 การบอกกล่าวว่าจะปันผลอย่างใด ๆ อันได้อนุญาตให้จ่ายนั้น ให้บริษัทมีจดหมายบอกกล่าวไปยังตัวผู้ถือหุ้นที่ปรากฏชื่ออยู่ในทะเบียนผู้ถือหุ้นทุกคน แต่ในกรณีที่บริษัทมีหุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือ ให้โฆษณาในหนังสือพิมพ์แห่งท้องที่อย่างน้อยหนึ่งคราวด้วย

มาตรา 1205 เงินปันผลนั้น แม้จะค้างจ่ายอยู่ ท่านว่าหาอาจจะคิดเอาดอกเบี้ยแก่บริษัทได้ไม่

6. สมุดบัญชี

มาตรา 1206 กรรมการต้องจัดให้สมุดบัญชีซึ่งกล่าวต่อไปนี้ไว้ให้ถูกต้องจริง ๆ คือ

(1) จำนวนเงินที่บริษัทได้รับและได้จ่าย ทั้งรายการอันเป็นเหตุให้รับหรือจ่ายเงินทุกรายไป

(2) สินทรัพย์และหนี้สินของบริษัท

มาตรา 1207 กรรมการต้องจัดให้จดบันทึกรายงานการประชุม และข้อมติทั้งหมดของที่ประชุมผู้ถือหุ้นและของที่ประชุมกรรมการลงไว้ในสมุด โดยถูกต้อง สมุดนี้ให้เก็บรักษาไว้ ณ สำนักงานที่ได้จดทะเบียนของบริษัท บันทึกเช่นนั้นอย่างหนึ่งอย่างใด เมื่อได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมซึ่งได้ลงมติ หรือซึ่งได้ดำเนินการงานประชุมก็ดี หรือได้ลงลายมือชื่อของผู้เป็นประธานแห่งการประชุมถัดจากครั้งนั้นมาก็ดี ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นหลักฐานอัน

ถูกต้องแห่งข้อความที่ได้จัดบันทึกลงในสมุดนั้นๆ และให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าการลงมติและการ
 ดำเนินของที่ประชุมอันได้จัดบันทึกไว้ในวันได้เป็นไปโดยชอบ

ผู้ถือหุ้นคนใดจะขอตรวจเอกสารดังกล่าวมาข้างต้นในเวลาใดเวลาหนึ่งระหว่างเวลาทำ
 การงานก็ได้

ส่วนที่ 4

การสอบบัญชี

มาตรา 1208 ผู้สอบบัญชีนั้น จะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทก็ได้ แต่บุคคลผู้มีส่วนได้เสียใน
 การงานที่บริษัททำโดยสถานอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดนอกจากเป็นแต่ผู้ถือหุ้นในบริษัทเท่านั้นแล้ว
 ท่านว่าจะเลือกเอามาเป็นตำแหน่งผู้สอบบัญชีหาได้ไม่ กรรมการก็ดี หรือผู้อื่นซึ่งเป็นตัวแทนหรือ
 เป็นลูกจ้างของบริษัทก็ดี เวลาอยู่ในตำแหน่งนั้นๆ ก็จะเลือกเอามาเป็นตำแหน่งผู้สอบบัญชีของ
 บริษัทหาได้ไม่

มาตรา 1209 ผู้สอบบัญชีนั้น ให้ที่ประชุมสามัญเลือกตั้งทุกปี

ผู้สอบบัญชีคนซึ่งออกไปนั้นจะเลือกกลับเข้ารับตำแหน่งอีกก็ได้

มาตรา 1210 ผู้สอบบัญชีควรจะได้สินจ้างเท่าใด ให้ที่ประชุมใหญ่กำหนด

มาตรา 1211 ถ้ามีตำแหน่งว่างลงในจำนวนผู้สอบบัญชี ให้กรรมการนัดเรียกประชุม
 วิสามัญ เพื่อให้เลือกตั้งขึ้นใหม่ให้ครบจำนวน

มาตรา 1212 ถ้ามิได้เลือกตั้งผู้สอบบัญชีโดยวิธีดังกล่าวมา เมื่อผู้ถือหุ้น ไม่น้อยกว่าห้า
 คนร้องขอ ก็ให้ศาลตั้งผู้สอบบัญชีประจำปีนั้น และกำหนดสินจ้างให้ด้วย

มาตรา 1213 ให้ผู้สอบบัญชีทุกคนเข้าตรวจสอบสรรพสมุดและบัญชีของบริษัทใน
 เวลาอันสมควรได้ทุกเมื่อ และในการอันเกี่ยวกับสมุดและบัญชีเช่นนั้นให้ไต่ถามสอบสวน
 กรรมการ หรือผู้อื่นๆ ซึ่งเป็นตัวแทน หรือเป็นลูกจ้างของบริษัทได้ไม่ว่าคนหนึ่งคนใด

มาตรา 1214 ผู้สอบบัญชีต้องทำรายงานว่าด้วยงบดุลและบัญชีขึ้นต่อที่ประชุมสามัญ
 ผู้สอบบัญชีต้องแถลงในรายงานเช่นนั้นด้วยว่าตนเห็นว่างบดุลได้ทำโดยถูกต้องควรฟังว่าสำแดง
 ให้เห็นการงานของบริษัทที่เป็นอยู่ตามจริงและถูกต้องหรือไม่

พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

ในส่วนที่เกี่ยวกับการควบคุมการประกอบวิชาชีพด้านการสอบบัญชี และการทำบัญชี

มาตรา 37 ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการสอบบัญชี หรือให้ออกสารใดต้องมี

ผู้สอบบัญชีลงลายมือชื่อรับรองหรือแสดงความเห็น ห้ามมิให้ผู้ใดลงลายมือชื่อรับรองการสอบ

บัญชี รับรองเอกสาร หรือแสดงความเห็นในฐานะผู้สอบบัญชี เว้นแต่เป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือเป็นการกระทำในอำนาจหน้าที่ทางราชการ

มาตรา 38 ผู้ใดจะเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี การขอรับใบอนุญาต การอนุญาต และการออกใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ให้เป็นไปตามแบบและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

เมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วและใบอนุญาตนั้นมิได้ถูกพักใช้หรือถูกเพิกถอนให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้รับยกเว้นไม่ต้องขออนุญาตต่ออธิบดีกรมสรรพากรในการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามประมวลรัษฎากร

มาตรา 39 ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(1) เป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญตามมาตรา 14 วรรคสอง แต่ในกรณีเป็นสมาชิกวิสามัญซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ และมีภูมิลำเนาในประเทศไทย และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวด้วย จึงจะปฏิบัติงานเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

(2) ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี มาแล้วตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

(3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามมาตรา 269 มาตรา 323 หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์เว้นแต่ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี กฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับรองงบการเงินหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จหรือความผิดตามหมวด 5 และหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(5) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

มาตรา 40 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ซึ่งถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตอาจขอรับใบอนุญาตอีกได้ เมื่อพ้นห้าปีนับแต่วันที่ถูกลงโทษเพิกถอนใบอนุญาต แต่เมื่อคณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีได้พิจารณาคำขอรับใบอนุญาตและปฏิเสธการออกใบอนุญาต ผู้นั้นจะยื่นคำขอรับใบอนุญาตได้อีกเมื่อ

สิ้นระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีปฏิเสธการออกใบอนุญาต ถ้า
คณะกรรมการสภาวิชาชีพบัญชีปฏิเสธการออกใบอนุญาตเป็นครั้งที่สองแล้ว ผู้นั้นเป็นอันหมดสิทธิ
ขอรับใบอนุญาตอีกต่อไป

มาตรา 41 ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไม่มีอายุ แต่ผู้รับใบอนุญาตต้องชำระ
ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

ใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสิ้นผล เมื่อผู้รับใบอนุญาต

- (1) ตาย
- (2) พ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี
- (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 39
- (4) ถูกเพิกถอนใบอนุญาตเนื่องจากประพฤติผิดจรรยาบรรณ
- (5) ไม่ชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตและไม่ได้รับการผ่อนผันตามที่คณะกรรมการ
สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด
- (6) ไม่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดให้ครบถ้วนตาม
มาตรา 43 และสภาวิชาชีพบัญชีไม่ได้มีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาต

มาตรา 42 เมื่อสภาวิชาชีพบัญชีได้รับคำขอรับใบอนุญาตแล้วเห็นว่าผู้ยื่นคำขอมี
คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 39 ให้สภาวิชาชีพบัญชีพิจารณาออกใบอนุญาตให้ผู้
ยื่นคำขอ โดยเร็ว ซึ่งต้องไม่เกินเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขอ

ในกรณีที่สภาวิชาชีพบัญชีไม่ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ยื่นคำขอ สภาวิชาชีพบัญชีต้อง
แสดงเหตุผลของการไม่ออกใบอนุญาตไว้โดยชัดแจ้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ยื่นคำขอมีสิทธิอุทธรณ์การไม่
ออกใบอนุญาตต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนด

มาตรา 43 ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วม
ประชุมสัมมนา ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้ใดไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง สภาวิชาชีพบัญชีจะมีคำสั่งพักใช้
ใบอนุญาตของผู้นั้นไว้จนกว่าผู้นั้นจะได้ปฏิบัติตามก็ได้

มาตรา 44 ห้ามมิให้ผู้ใดประกอบวิชาชีพเป็นผู้ทำบัญชี เว้นแต่เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพ
บัญชีหรือขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชี

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขึ้นทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตาม
ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

มาตรา 45 ผู้ทำบัญชีที่จะขึ้นทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (1) มีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
- (2) มีความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะทำบัญชีเป็นภาษาไทยได้
- (3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามฐานความผิดหรือกฎหมายที่กำหนดในมาตรา 39 (3) เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี
- (4) มีคุณวุฒิการศึกษาตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี
- (5) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่น ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

ประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี

สรุปประกาศอธิบดีกรมสรรพากรเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี ดังนี้

1. การตรวจสอบและรับรองบัญชี ซึ่งบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะต้องจัดทำและยื่นพร้อมกับแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ให้กระทำได้โดยผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี
2. ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี ซึ่งได้แก่ บุคคลดังต่อไปนี้คือ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้สอบบัญชีภาษีอากรก็ได้
3. ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีต้องปฏิบัติงานตรวจสอบและรับรองบัญชี ดังนี้

“ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต” ต้องปฏิบัติงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับการสอบบัญชี หรือประกาศขององค์การวิชาชีพบัญชีที่กฎหมายกำหนดไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชี หรือประกาศขององค์การวิชาชีพบัญชีที่กฎหมายกำหนด สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร

สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งตามกฎหมายไทย ได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตามกฎหมายกระทรวง ออกตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 ให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีภาษีอากร ในเรื่องมรรยาทการปฏิบัติงาน การรายงาน และบทลงโทษ

กรณีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งหมดสิทธิไม่ว่าประการใด ในการเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ให้ถือว่าเป็นผู้หมดสิทธิในการเป็นผู้ตรวจและรับรองบัญชีตามประกาศฉบับนี้ด้วย

“ผู้สอบบัญชีภาษีอากร” ต้องปฏิบัติตามตรวจสอบและรับอนุญาตตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดดังนี้

- คุณสมบัติ การทดสอบ การขอขึ้นทะเบียน การออกใบอนุญาต การอบรม การต่ออายุ และการขอออกใบแทนใบอนุญาต เป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร

- การปฏิบัติงาน การรายงาน การลงโทษ

“ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี” ต้องรักษามรรยาทในการตรวจสอบ และรับรองบัญชีให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนด

“ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี” ต้องสอดส่องใช้ความรู้ ความระมัดระวัง ในการตรวจสอบและรับรองบัญชีกับผู้ประกอบวิชาชีพโดยทั่วไป ต้องปฏิบัติในกรณีที่พบว่าบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเจ้าของบัญชี ได้มีการกระทำเอกสารประกอบการลงบัญชีและหรือลงบัญชี โดยที่เห็นว่าไม่ตรงกับความเป็นจริง อันอาจเป็นเหตุให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลนั้นมีความเสียหายหรือเสียหายน้อยกว่าที่ควรเสียอันเป็นสาระสำคัญ ให้ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีเปิดเผยข้อเท็จจริง ที่พบในแบบแจ้งข้อความที่อธิบดีกำหนด

ในกรณีที่กรรมการหรือผู้เป็นหุ้นส่วน หรือผู้จัดการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล แจ้งข้อความเกี่ยวกับกิจการของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล ตามแบบแจ้งข้อความที่อธิบดีกำหนดในวรรคก่อน เพื่อยื่นพร้อมกับแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลของกิจการนั้น ให้ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีทำการทดสอบรายการดังกล่าวด้วย

ในกรณีที่ “ผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี” ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามประกาศนี้ อธิบดีอาจสั่งพัก หรือเพิกถอนการเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีได้

ประกาศนี้ให้ใช้บังคับทั่วราชอาณาจักร สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล เพื่อยื่นพร้อมแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดภายในหรือหลังวันที่ 31 ธันวาคม 2545 เป็นต้นไป

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543

สรุปลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

มาตรา 8 ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ต่างประเทศที่ ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจการ ร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและต้องจัดให้มีกา รทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน โดยมีรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการตามที่บัญญัติไว้ใน

พระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่มีหน้าที่จัดทำบัญชีประกอบธุรกิจเป็นประจำในสถานที่หลายแห่งแยกจากกัน ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการธุรกิจในสถานที่นั้นเป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี

มาตรา 9 ผู้ มีหน้าที่จัดทำบัญชีต้องจัดให้มีการทำบัญชีนับแต่วันเริ่มทำบัญชีดังต่อไปนี้เป็นต้นไป

(ก) ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดให้เริ่ม ทำบัญชีนับแต่วันที่ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด หรือ บริษัทมหาชนจำกัดนั้น ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย

(ข) นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย ต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจใน ประเทศไทย ให้ เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ได้ เริ่มต้น ประกอบธุรกิจในประเทศไทย

(ค) กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ให้เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่กิจการร่วมค้านั้น ได้เริ่มต้นประกอบกิจการ

(ง) สถานที่ประกอบธุรกิจเป็น ประจำตามมาตรา 8 วรรคสอง ให้ เริ่มทำบัญชีนับแต่วันที่สถานประกอบธุรกิจเป็นประจำนั้นเริ่มต้นประกอบกิจการ

2. ชนิดบัญชีที่ต้องจัดทำ ข้อความและรายการที่ต้องมีในบัญชี

หมวด 1 ชนิดของบัญชีที่ต้องจัดทำ

ข้อ 3 ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีที่เป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด บริษัท จำกัดมหาชน ที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุ คคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่า งประเทศที่ประกอบ ธุรกิจในประเทศไทย และกิจการร่ว มค้า ตามประมวลรัษฎากรต้องจัดทำบัญชีดังต่อไปนี้ โดยต้อง จัดทำให้ถูกต้องครบถ้วนตามมาตรฐานการบัญชี

(ก) บัญชีรายวัน ได้แก่ บัญชีเงินสด บัญชีธนาคารแยกเป็นแต่ละเลขที่ บัญชีธนาคาร บัญชีรายวันซื้อ บัญชีรายวันขาย บัญชีรายวันทั่วไป

(ข) บัญชีแยกประเภท ได้แก่ บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน บัญชีแยกประเภทรายได้ และค่าใช้จ่าย บัญชีแยกประเภทลูกหนี้ บัญชีแยกประเภทเจ้าหนี้

(ค) บัญชีสินค้า

(ง) บัญชีรายวัน บัญชี แยกประเภทอื่น และบัญชีแยกประเภทย่ อยตาม ความจำเป็นแก่การทำบัญชีของธุรกิจ

หมวด 2 ข้อความและรายการที่ต้องการมีในบัญชี

ข้อ 4 ปกค้ำหน้าของสมุดบัญชี หรือแผ่นหน้าของบัญชีกรณีที บัญชีเป็นแผ่นต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

(ก) ชื่อของผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชี ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีไม่ชนิด บุคคลจะ
ใช้ชื่อทางการค้าก็ได้

(ข) ชนิดของบัญชี

(ค) ลำดับเลขบัญชีแต่ละชนิดให้ใช้ตัวเลขไทย หรืออารบิก ถ้าบัญชีแต่ละ ชนิดมี
มากกว่าหนึ่งเลข ต้องเรียงลำดับเลขต่อเนื่องกัน ของ 5 บัญชีรายวัน บัญชีแยกประเภท และบัญชี
สินค้า ต้องมีข้อความและรายการในบัญชีดังต่อไปนี้

- ชื่อบัญชี วัน เดือน ปี เลขที่ของเอกสารประกอบการลงบัญชีหรือหน้า บัญชี
หรือรหัสที่อ้างอิงรายการบัญชี และจำนวนเงิน

- หน้าบัญชีต้องมีตัวเลขไทยหรืออารบิกเรียงลำดับทุกหน้า

- รายการในบัญชีที่เป็นจำนวนเงินต้องเป็นหน่วยเงินตราไทย

ข้อ 6 บัญชีแต่ละชนิดดังต่อไปนี้ นอกจากต้องมีรายการตามที่กำหนดไว้ในข้อ 5
แล้วต้องมีรายการต่อไปนี้ด้วย

(ก) บัญชีเงินสด หรือบัญชีธนาคาร ให้ มีรายละเอียดการได้มาหรือจ่ายไป ซึ่งเงิน
สด เงินในธนาคาร แต่ ถ้ามีรายละเอียด ดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชี หรือบัญชี รายวัน
ชนิดหนึ่งชนิดใดแล้ว จะลงรายการรับหรือจ่ายเงินประเภทเดียวกันเป็นยอดรวมก็ได้

(ข) บัญชีรายวันซื้อหรือบัญชีรายวันขาย ให้ มีรายละเอียด ชนิด ประเภท จำนวน
และราคาของสินค้าหรือบริการที่ซื้อขาย แต่ถ้ามีรายละเอียดดังกล่าวในเอกสารประกอบการลงบัญชี
หรือทะเบียนใดแล้ว จะลงรายการซื้อหรือขายสินค้านั้นเป็นยอดรวมก็ได้

(ค) บัญชีรายวันทั่วไป ให้มีคำอธิบายรายการบัญชี

(ง) บัญชีแยกประเภทสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ให้มีรายละเอียดการเพิ่ม ขึ้นหรือ
ลดลงของสินทรัพย์ หนี้ สินและทุน โดยให้อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชี หรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(จ) บัญชีแยกประเภทรายได้และค่าใช้จ่าย ให้ มีรายละเอียดที่มาของ รายได้หรือ
ค่าใช้จ่ายโดยให้อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

(ฉ) บัญชีแยกประเภทลูกหนี้หรือบัญชีแยกประเภทเจ้า หนี้ ให้มีชื่อลูกหนี้ หรือ
เจ้าหนี้ การแสดงรายการบัญชีให้มีรายละเอียดการก่อหนี้หรือระงับหนี้ การลงรายการดังกล่าว ให้
อ้างชนิดของบัญชีและหน้าบัญชีหรือรหัสที่อ้างอิงด้วย

ข้อกำหนดเกี่ยวกับ “การปิดบัญชีและจัดทำงบการเงิน” ตามพระราชบัญญัติการบัญชี
พ.ศ. 2543 ผู้ประกอบธุรกิจในรูปแบบนิติบุคคล คือห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล
บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด นิติบุคคลต่างประเทศที่ตั้งสำนักงานเพื่อทำธุรกิจในประเทศไทย

กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากรจะต้องมีหน้าที่จัดทำงบการเงินประจำปี และต้องนำส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ทุกรอบปีบัญชี

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543 ได้กำหนดในเรื่องการจัดทำงบการเงินไว้ ดังนี้

1. การปิดบัญชี

1.1 ปิดบัญชี ทุก 12 เดือน

1.2 กรณีไม่ครบ 12 เดือน คือ

- รอบปีบัญชีแรก

- รอบปีบัญชีที่ได้รับอนุญาตเปลี่ยนวันสิ้นสุดต่อสารวัตรใหญ่การบัญชี หรือ

สารวัตรบัญชี

1.3 สถานที่ประกอบธุรกิจเป็นประจำ (สาขา) ซึ่งมีหน้าที่จะต้องจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องปิดบัญชีพร้อมสำนักงานใหญ่เพื่อจัดทำงบทดลองและนำไปจัดทำงบการเงินรวมกับสำนักงานใหญ่ โดยไม่ต้องจัดทำงบการเงินของสาขาแห่งนั้น

2. การจัดทำงบการเงิน

งบการเงิน หมายถึง รายงานผลการดำเนินงานฐานะการเงิน หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินของกิจการซึ่งประกอบด้วย งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกำไรสะสม งบกระแสเงินสด งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น และหมายเหตุประกอบงบการเงิน

ในทางกฎหมายได้กำหนดความหมายของงบการเงินไว้ว่า การจัดทำข้อมูลในทุกประเภท เพื่อให้ข้อมูลในงบการเงินสะท้อนภาพที่แท้จริง แต่ในบางกิจการที่มีลักษณะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก หรือในธุรกิจครอบครัวความจำเป็นในการใช้ข้อมูลในงบการเงินมีไม่มาก ค่าใช้จ่ายในการจัดทำงบการเงินไม่คุ้มกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ ดังนั้นจึงได้มีการกำหนดให้จัดทำงบการเงินตามประเภทของธุรกิจ

ประเภทของงบการเงินประจำปี และรายการย่อที่กฎหมายกำหนดให้จัดทำ ได้แยกออกเป็น 5 แบบ ตามประกาศของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าเรื่อง กำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ.2551 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2551 : 1-39) มีดังนี้

แบบที่ 1 ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ให้จัดทำ

1. งบดุลและงบกำไรขาดทุน
2. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

แบบที่ 2 บริษัทจำกัด ให้จัดทำ

1. งบดุลและงบกำไรขาดทุน เปรียบเทียบ 2 ปี
2. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น
3. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

แบบที่ 3 บริษัทมหาชนจำกัด

1. งบกระแสเงินสด
2. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้น
3. หมายเหตุประกอบงบการเงิน
4. งบดุลและงบกำไรขาดทุน เปรียบเทียบ 2 ปี ในกรณีที่มิบริษัทย่อยให้แสดงงบรวมและงบเฉพาะบริษัท

แบบที่ 4 นิติบุคคลต่างประเทศ ที่เข้ามาจัดตั้งสำนักงานสาขาในประเทศไทยให้จัดทำ

1. งบดุลและงบกำไรขาดทุน เปรียบเทียบ 2 ปี
2. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของสำนักงานใหญ่
3. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

แบบที่ 5 กิจการร่วมค้า ให้จัดทำ

1. งบดุลและงบกำไรขาดทุน เปรียบเทียบ 2 ปี
2. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ร่วมค้า
3. หมายเหตุประกอบงบการเงิน

การจัดทำงบการเงินตามแบบที่กำหนด จะเริ่มบังคับใช้ในรอบบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2552 เป็นต้นไป

3. การจัดส่งงบการเงินประจำปี

3.1 ระยะเวลาที่กำหนด ให้จัดส่งต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์ (สมเดช โรจน์คูรีเสถียร และคณะ, 2547 : 41)

ภาพที่ 1 ระยะเวลาในการจัดส่งงบการเงิน

ประเภทนิติบุคคล	ระยะเวลาในการจัดส่งงบการเงิน
ห้างหุ้นส่วนจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร	จัดส่งภายใน 5 เดือน นับตั้งแต่วันปิดบัญชี
บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด	จัดส่งภายใน 1 เดือน นับแต่งบการเงินได้รับอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้น

การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กับ
พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับงานบัญชี

ภาพที่ 2 ความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กับ พระราชบัญญัติ
โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับงานบัญชี

ข้อ	ประเด็นที่เปลี่ยนแปลง	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550
1	ประเภทโรงเรียน	3 ลักษณะ คือ ม. 15 (1) ในระบบ ม. 15 (2) นอกกระบบ และ ม. 15 (3) การศึกษาพิเศษ / สงเคราะห์	2 ประเภท (ม.4) คือ โรงเรียนในระบบ (ม. 17 -20) โรงเรียนนอกระบบ (ม. 120 - 126)
2	การจัดทำตราสาร	ไม่มี	ผู้ขอรับอนุญาตโรงเรียนจะต้อง แนบตราสารจัดตั้ง (ม. 18-19)
3	สภาพโรงเรียน	บุคคล	นิติบุคคล (ม. 24)
4	กรรมสิทธิ์ที่ดิน	เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคล	โอนกรรมสิทธิ์ให้โรงเรียน (ภายใน 1 ปี) โอนสิทธิครอบครอง (ภายใน 1 ปี ม. 25 (1) ม. 27

ภาพที่ 2 ความแตกต่างระหว่างพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525 กับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ในส่วนที่เกี่ยวกับงานบัญชี (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นที่เปลี่ยนแปลง	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2525	พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550
5	ผลกำไรที่ได้จากการดำเนินกิจการ	เป็นของผู้รับใบอนุญาต	เข้ากองทุนส่งเสริมไม่เกิน 3% กองทุนสำรองไม่น้อยกว่า 10% ผู้รับใบอนุญาต ไม่เกิน 40% ส่วนที่เหลือเข้ากองทุนอื่น หรือ กองทุนสำรอง (ม. 45)
6	การบัญชีและการตรวจสอบบัญชีโรงเรียน	ใช้ระบบบัญชี GL ไม่มีการตรวจสอบบัญชี	ปรับผังบัญชี GL ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 และมีการตรวจสอบบัญชี ภายใน 60 วัน หลังครบรอบบัญชี (ม. 47)

รูปแบบของการจัดตั้งธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคล

1. นิติบุคคลที่ไม่แสวงหากำไร (Non Profit Organization) แบ่งเป็น

1.1 มูลนิธิ (Foundation)

1.2 สมาคม (Association)

การจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิ

การจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของทาง

ราชการ สมาคมต้องมีข้อบังคับ และมูลนิธิจะต้องมีตราสาร โดยมีข้อความที่กำหนด เช่น จะต้อง มีชื่อ วัตถุประสงค์ และสำนักงานของสมาคมและมูลนิธิ มูลนิธิจะต้องมีทรัพย์สินเป็นกองทุนเริ่มแรก มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 200,000 บาท โดยมีเงินสดไม่น้อยกว่า 100,000 บาท

ในการจัดตั้งสมาคมและมูลนิธิ จะต้องขออนุญาตจัดตั้งต่อทางราชการ ใน กรุงเทพมหานคร ขึ้นต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว สมาคมต้องยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมาคมเป็นนิติบุคคลต่อกรมตำรวจ และจดทะเบียนมูลนิธิเป็นนิติบุคคลต่อกรุงเทพมหานคร ในต่างจังหวัดยื่นคำร้องขออนุญาตจัดตั้งและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

ลักษณะของสมาคมและมูลนิธิ

1. เป็นองค์การเอกชน สมาคมและมูลนิธิถือเป็นองค์การเอกชนไม่ใช่องค์การรัฐบาล เพราะจัดตั้งขึ้นและดำเนินงานโดยเอกชนหรือประชาชน
2. มีฐานะเป็นนิติบุคคล สมาคมและมูลนิธิที่จัดตั้งจะต้องจดทะเบียนต่อทางราชการเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการแล้ว จะมีฐานะเป็นนิติบุคคล
3. ไม่เป็นการหาผลกำไร วัตถุประสงค์ของสมาคมและมูลนิธิจะต้องไม่เป็นการหาผลกำไรสมาคมและมูลนิธิส่วนมากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการกุศลและสาธารณประโยชน์
4. มีข้อบังคับหรือตราสาร สมาคมจะมีข้อบังคับและมูลนิธิจะมีตราสาร ซึ่งจดทะเบียนไว้กับทางราชการ การดำเนินงานของสมาคมและมูลนิธิ จะต้องเป็นไปตามข้อบังคับและตราสารที่กำหนดไว้
5. มีคณะกรรมการดำเนินงาน สมาคมและมูลนิธิจะมีคณะกรรมการตามจำนวนที่กำหนดไว้ในข้อบังคับหรือตราสาร รับผิดชอบในการดำเนินงาน โดยมีนายกสมาคมหรือประธานมูลนิธิเป็นประธานคณะกรรมการและเป็นผู้แทนของสมาคมและมูลนิธิ ในการติดต่อกับบุคคลภายนอกและในการทำนิติกรรมใดๆ ของสมาคมและมูลนิธิ

2. นิติบุคคลที่แสวงหากำไร (Profit Organization)

1. ห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership)

ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยมีหุ้นส่วน 2 ประเภทคือหุ้นส่วนจำกัดความรับผิดชอบเฉพาะจำนวนเงินลงทุนในห้างหุ้นส่วนเท่านั้น หากชำระเงินลงทุนครบถ้วนแล้วไม่ต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของห้างหุ้นส่วนอีก และหากชำระเงินลงทุนไม่ครบจำนวน จะต้องรับผิดชอบต่อหนี้สิน เท่ากับจำนวนเงินที่ชำระไม่ครบเท่านั้น และหุ้นส่วนไม่จำกัดความรับผิดชอบซึ่งต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของห้างหุ้นส่วน โดยไม่จำกัดจำนวน

2. บริษัทจำกัด (Limited Company)

บริษัทเอกชนซึ่งจัดตั้งเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นการร่วมลงทุนของบุคคลตั้งแต่ 3 คน จนถึง 99 คน โดยแบ่งทุนเป็นหุ้น แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่ากัน ผู้ถือหุ้นแต่ละคนรับผิดชอบต่อหนี้สินของบริษัทจำกัดเฉพาะจำนวนเงินที่ตนเองชำระหุ้นไม่ครบเท่านั้น

ภาพที่ 3 สรุปรูปแบบธุรกิจ

ลำดับ	รูปแบบ	ลักษณะ
1	มูลนิธิ / สมาคม	เป็นนิติบุคคลตามประมวลรัษฎากรและมีหน้าที่เสียภาษี เงินได้นิติบุคคลแต่ละจะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ถ้าเป็นมูลนิธิหรือสมาคมที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศให้เป็นองค์การสาธารณกุศล
2	ห้างหุ้นส่วนจำกัด	บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน หุ้นส่วนมีทั้งที่จำกัดความรับผิดและไม่จำกัดความรับผิดและต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
3	บริษัทจำกัด	บุคคลตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป มาลงทุนและเป็นเจ้าของกิจการ ผู้ถือหุ้นรับผิดในหนี้ต่างๆ ไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้ถือหุ้นแต่ละคนลงทุนและต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กรณีศึกษา ก้นทะเลวงศ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาบริหารงานการเงินและบัญชี โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12” พบว่า มีปัญหาโดยรวมและรายได้ 5 ด้านคือ ด้านการเงิน ด้านการจ่ายเงิน ด้านการนำส่ง ด้านการเก็บรักษาเงิน และด้านการตรวจสอบและรายงานผล มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อจำแนกสถานภาพในการดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานการบัญชี ภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์น้อย กับประสบการณ์มาก ภาพรวมและรายได้ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรับเงินแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่สถิติระดับ 0.5 สถานภาพและประสบการณ์ของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน แนวทางการพัฒนาการบริหารการเงินและบัญชีของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 ด้านการรับเงิน คือ จัดอบรมเจ้าหน้าที่การเงินให้มีความรู้และเทคนิคต่างๆ ในเรื่องการจัดทำบัญชี และทะเบียนที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้จัดทำบัญชีและทะเบียนเร็วขึ้น ด้านการจ่ายเงิน คือ ให้เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินให้ถูกต้องตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวข้องในการเบิกจ่ายก่อนที่จะวางฎีกาเบิกเงิน โดยมีคู่มือการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ด้านการนำส่งเงินคือ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในการนำส่งเงิน โดยจะต้องจัดยานพาหนะให้ใช้ ด้านการเก็บรักษาเงินคือ ให้กรมสามัญศึกษาดกกลงกับกระทรวงการคลัง ขอขยายวงเงินสำรองจ่ายและ

วงเงินนำฝากธนาคาร ด้านการตรวจสอบและรายงานผล คือให้ฝ่ายธุรการจัดทำปฏิทินแผนการปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน เพื่อจะได้กำหนดการจัดทำรายงานการเงินต่างๆ

จันทร์พร เสงี่ยมพัทธ์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “การจัดการระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนของการจัดการระบบสารสนเทศคือ ขั้นการรวบรวมข้อมูล ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ขั้นการประมวลผลข้อมูล ขั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และขั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ส่วนปัญหาที่พบคือ การจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีต งบประมาณในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศ บุคลากรมีจำกัด มีภาระงานมาก ขาดความรู้ความชำนาญและไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรง

ชื่นชม กอประพันธ์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการบริหารงานการเงินโรงเรียนเอกชนสายสามัญ จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ การดำเนินการ โรงเรียนเอกชนในรูปแบบเจ้าของคนเดียวในอดีตได้ส่งผลให้โรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน มองไม่เห็นถึงความสำคัญในการจัดวางระบบบัญชีในเป็นมาตรฐาน ซึ่งอาจเนื่องมาจากผู้บริหารโดยส่วนใหญ่ไม่มีพื้นฐานในการเป็นนักบัญชีมาก่อน แต่ในปัจจุบันผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนได้เริ่มตระหนักและมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการวางระบบบัญชีการเงินให้สมบูรณ์ทั้งนี้เนื่องจากมีความจำเป็นทางด้านกฎหมายต่างๆ เช่น การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดทำบัญชีการเงิน ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการตรวจมาตรฐานโรงเรียนเป็นต้น หรือความจำเป็นทางการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลทางบัญชีและการเงิน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายต่างๆ ได้ และการพัฒนาหน่วยงานบัญชีการเงินที่ดีมีประสิทธิภาพ จะสามารถทำให้โรงเรียนเอกชนมีภาพลักษณ์ที่สวยงามนอกเหนือไปจากคุณภาพในการบริหารงาน ด้วยเหตุนี้จึงสามารถบ่งบอกถึงความเจริญก้าวหน้าของกิจการได้

พรพิมล ทวี (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวทางการวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อการบริหารสถานศึกษาเอกชน กรณีศึกษา โรงเรียนเทคนิคพัฒนวิชาการพิษณุโลก ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการวิเคราะห์ต้นทุนเพื่อการบริหารสถานศึกษา การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการรวบรวมโดยการศึกษาคู่มือขององค์กร จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และหัวหน้าแผนกการเงินและบัญชี รวมถึงรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินและเอกสารรายงานต่างๆ ของโรงเรียนเทคนิคพัฒนวิชาการพิษณุโลก

ในการศึกษาโครงสร้างต้นทุนตามพฤติกรรม กำไรส่วนเกินและจุดคุ้มทุน พบว่า กำไรส่วนเกินต่อหน่วยเฉลี่ย 3 ปี เท่ากับ 12,043.00 บาท และจุดคุ้มทุนเฉลี่ย 3 ปี จำนวน 3,327 คน เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 47,642,307.00 บาท ส่วนการศึกษากการใช้ต้นทุนเพื่อการตัดสินใจระยะสั้นเกี่ยวกับการตัดสินใจยกเลิกสาขา พบว่า ควรยกเลิกสาขาการ โรงแรม นอกจากนี้การวิเคราะห์ต้นทุนของสถานศึกษาทำให้สามารถนำข้อมูลต้นทุนที่ได้มากำหนดค่าเล่าเรียนให้ได้กำไรส่วนเพิ่มตามที่ต้องการ

ทวิศักดิ์ ปฏิพัทธ์สกุล (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “แผนธุรกิจการวางระบบสารสนเทศทางบัญชี ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้ การศึกษาแผนธุรกิจการวางระบบสารสนเทศทางบัญชี ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการเน้นด้านการให้บริการวางระบบสารสนเทศทางบัญชี ในโรงเรียนเอกชน ที่ต้องการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางบัญชีในการบันทึกบัญชี และช่วยด้านการบริหารจัดการระบบบัญชี ให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดให้โรงเรียนเอกชนทั่วประเทศต้องดำเนินการในรูปแบบนิติบุคคล และต้องมีการจัดวางระบบบัญชีและจัดทำบัญชีของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี ซึ่งจากกลุ่มประชากรของโรงเรียนเอกชนประเภทสายสามัญ ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 120 โรงเรียน พบว่ามีการดำเนินงานในรูปแบบนิติบุคคลมีจำนวน 50 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 40 ดำเนินงานในรูปแบบบุคคลธรรมดาจำนวน 70 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 60 และมีความสนใจต้องการใช้ระบบสารสนเทศทางบัญชีจำนวน 100 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 80 โดยให้ความสำคัญการพัฒนากระบวนการบัญชี เพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ในระดับมากที่สุด และให้ความสำคัญในระดับรองลงมา ด้านการพัฒนากระบวนการบัญชีใช้ในการบริหารงาน

สรุปการทบทวนวรรณกรรม

ภาพที่ 4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม

ชื่อผู้ศึกษา	หัวข้อ	พื้นที่การศึกษา	ผลการศึกษา
กรรณิกา กันทะวงศ์ (2545)	ปัญหาและแนว ทางการพัฒนา บริหารงานการเงิน และบัญชี โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12	โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรม สามัญศึกษา เขตการศึกษา 12	โรงเรียนมัธยมศึกษามีปัญหาและแนว ทางการบริหารงานการเงินและบัญชี โรงเรียน ดังนี้ ด้านการรับเงิน ต้องมีการ จัดอบรมเจ้าหน้าที่การเงินให้มีความรู้และ เทคนิคต่างๆ ในเรื่องการจัดทำบัญชี สำหรับด้านการจ่ายเงิน เจ้าหน้าที่ต้องม ีการตรวจสอบหลักฐานการจ่ายเงินให้ ถูกต้องตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ เกี่ยวข้องในการเบิกจ่าย สำหรับด้านการ นำส่งเงิน ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ในเรื่องความปลอดภัยในการนำส่งเงิน และด้านการตรวจสอบและรายงานผล ฝ่ายธุรการจัดทำปฏิทินแผนการปฏิบัติการ ประจำปีของโรงเรียน เพื่อจะได้ กำหนดการจัดทำรายงานการเงินต่างๆ
จันทร์พร เสี่ยงมพิคตร์ (2548)	การจัดการระบบ สารสนเทศของ สถานศึกษา ใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่	สถานศึกษาส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติตาม ขั้นตอนของการจัดการระบบสารสนเทศ ส่วนปัญหาที่พบคือ งบประมาณในการ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลและ สารสนเทศ บุคลากรมีจำกัด มีภาระงาน มาก ขาดความรู้ความชำนาญและไม่มี ผู้รับผิดชอบโดยตรง

ภาพที่ 4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา	หัวข้อ	พื้นที่การศึกษา	ผลการศึกษา
ชินชม กอประพันธ์ (2543)	แนวทางการ พัฒนาการ บริหารงานการเงิน โรงเรียนเอกชน สายสามัญ จังหวัด เชียงใหม่	โรงเรียน เอกชน สายสามัญ จังหวัด เชียงใหม่	ในอดีตการดำเนินการโรงเรียนเอกชนในรูปแบบเจ้าของคนเดียวได้ส่งผลให้โรงเรียนเอกชน มองไม่เห็นถึงความสำคัญในการจัดวางระบบบัญชีให้เป็นมาตรฐาน แต่ในปัจจุบันผู้บริหารของโรงเรียนเอกชนได้เริ่มตระหนักและมองเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการวางระบบบัญชีให้สมบูรณ์ เนื่องจากมีความจำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต่างๆ หรือความจำเป็นทางด้านการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลทางบัญชีและการเงิน เพื่อนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายต่างๆ
พรพิมล ทวี (2551)	แนวทางการ วิเคราะห์ต้นทุน เพื่อการบริหาร สถานศึกษาเอกชน กรณีศึกษา โรงเรียนเทคนิค พาณิชย์การ พิษณุโลก	โรงเรียน เทคนิคพาณิชย์ การพิษณุโลก	การวิเคราะห์ต้นทุนของสถานศึกษาพบว่าสามารถนำข้อมูลต้นทุนที่ได้มากำหนดค่าเล่าเรียนเพื่อให้โรงเรียนได้กำไรส่วนเพิ่มตามที่ต้องการได้

ภาพที่ 4 สรุปการทบทวนวรรณกรรม (ต่อ)

ชื่อผู้ศึกษา	หัวข้อ	พื้นที่การศึกษา	ผลการศึกษา
ทวีศักดิ์ ปฏิพัทธ์สกุล (2551)	แผนธุรกิจการวาง ระบบสารสนเทศ ทางบัญชี ใน โรงเรียนเอกชน จังหวัดเชียงใหม่	โรงเรียน เอกชน สาย สามัญ จังหวัด เชียงใหม่	โรงเรียนเอกชน จำนวน 120 โรงเรียนมี การดำเนินงานในรูปแบบนิติบุคคล คิด เป็นร้อยละ 40 ดำเนินงานในรูปแบบ บุคคลธรรมดา คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งโดย ส่วนใหญ่มีความสนใจต้องการใช้ระบบ สารสนเทศทางบัญชี ให้ความสำคัญการ พัฒนาระบบงานบัญชี เพื่อให้สอดคล้อง กับ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550